

Procedury reagowania w sytuacjach kryzysowych w Zespole Szkół nr 3 Specjalnych im. J. Korczaka w Pszczynie.

Załącznik Programu Wychowawczo-Profilaktycznego

Data: 04.09.2023r.

Stworzył: pedagog Monika Piontek

Sprawdził: wicedyrektor Romana Baron

Zatwierdził – pieczęć i podpis dyrektora szkoły: Grzegorz Kuczera

Spis treści

Wykaz procedur reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole oraz zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego:	5
Podstawy prawne stosowanych procedur:	7
Uzasadnienie wdrożenia procedur w szkole:	7
Zadania dyrektora szkoły, wychowawcy i pedagoga szkolnego:	8
Metody współpracy szkoły z policją:	9
Zagrożenia zewnętrzne	10
Procedura 1. Ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy- zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu.	10
Procedura 2. Wtargnięcie napastnika (terrorysty do szkoły).....	11
Procedura 3. Podłożenie podejrzanego pakunku.	14
Procedura 4. Wypadek skażenia biologicznego lub chemicznego szkoły.	15
Zagrożenia wewnętrzne	17
Procedura 1. Postępowanie nauczycieli w przypadku nieobecności, spóźnień, zwolnień, nierealizowania obowiązku szkolnego przez ucznia	17
Procedura 2. Postępowanie nauczyciela w przypadku nagłego zachorowania ucznia lub złego samopoczucia ucznia.	19
Procedura 3. Postępowanie z dzieckiem przewlekle chorym.	20
Procedura 4. Postępowanie nauczyciela, gdy podejrzewa, że na terenie szkoły jest uczeń znajdujący się pod wpływem narkotyków lub dopalaczy	21
Procedura 5. Postępowanie nauczyciela, gdy znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk	22
Procedura 6. Postępowanie nauczyciela, gdy podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk.....	22
Procedura 7. Postępowanie w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu.	23
Procedura 8. postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie alkohol.....	24
Procedura 9. Postępowanie nauczycieli w przypadku palenia lub posiadania papierosów przez ucznia.	25

Procedura 10. Postępowanie w przypadku stwierdzenia naruszenia przez ucznia godności nauczyciela lub innego pracownika szkoły (znieważenie)	25
Procedura 11. Postępowania nauczycieli w przypadku agresywnego zachowania ucznia wobec rówieśnika lub tzw. fali.	25
Procedura 12. Postępowanie w przypadku agresji ucznia wobec nauczyciela, pracownika szkoły, innych osób dorosłych przebywających w szkole.	27
Procedura 13. Postępowanie w przypadku agresji nauczyciela, pracownika szkoły lub rodzica wobec ucznia.	28
Procedura 14. Postępowanie nauczycieli w przypadku dewastacji mienia szkolnego oraz działania na szkodę drugiej osoby.	28
Procedura 15. Postępowania nauczycieli w przypadku fałszowania dokumentacji szkolnej.	29
Procedura 16. Postępowanie w przypadku posiadania przez ucznia na terenie szkoły przedmiotów niebezpiecznych.....	29
Procedura 17. Postępowanie wobec ucznia - sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa, (kradzież, wyłudzenie pieniędzy, rozbój, uszkodzenie ciała, itp.	30
Procedura 18. Postępowanie wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego	30
Procedura 19. Postępowanie nauczycieli w przypadku zachowania ucznia uniemożliwiającego prowadzenie lekcji (głośne rozmowy, spacery po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela)	31
Procedura 20. Procedura dotyczące postępowania wobec ucznia łamiącego zasady korzystania z telefonów komórkowych na terenie szkoły, zajęć pozalekcyjnych, wycieczek itp.....	31
Procedura 21. Postępowanie nauczycieli w przypadku zbiorowej ucieczki z lekcji.....	32
Procedura 22. Postępowanie w sytuacji powzięcia podejrzenia o stosowaniu przemocy w rodzinie ucznia.....	33
Procedura 23. Postępowanie w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych.....	34
Procedura 24. Postępowanie na wypadek wystąpienia pedofilii w szkole.....	36
Procedura 25. Postępowanie na wypadek przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia	37
Procedura 26. Postępowanie na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji wśród uczniów.....	38

Procedura 27. Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia (na terenie szkoły, na wycieczce lub w trakcie innych zajęć).	39
Zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego	40
Procedura 1. Reagowanie w szkole na zjawisko cyberprzemocy	40
Procedura 2. Naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły. ..	43
Procedura 3. Zagrożenie dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu.....	46
Procedura 4. Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią.	47
Procedura 5. Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich.....	49
Procedura 6. Łamanie prawa autorskiego- procedura postępowania	51
Procedura 7. Zagrożenie bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online.....	54

Wykaz procedur reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole oraz zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego:

Zagrożenia zewnętrzne:

1. Ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy- zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu
2. Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły
3. Podłożenie podejrzanego pakunku, w tym ładunku wybuchowego
4. Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły

Zagrożenia wewnętrzne:

1. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku nieobecności, spóźnień, zwolnień, nierealizowania obowiązku szkolnego przez ucznia
2. Procedura postępowania nauczyciela w przypadku nagłego zachorowania ucznia lub złego samopoczucia ucznia
3. Procedura postępowania z dzieckiem przewlekle chorym
4. Procedura postępowania nauczyciela, gdy podejrzewa, że na terenie szkoły jest uczeń znajdujący się pod wpływem narkotyków lub dopalaczy
5. Procedura postępowania nauczyciela, gdy znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk
6. Procedura postępowania nauczyciela, gdy podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk
7. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu
8. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie alkohol
9. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku palenia lub posiadania papierosów przez ucznia
10. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia naruszenia przez ucznia godności nauczyciela lub innego pracownika szkoły.
11. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku agresywnego zachowania ucznia lub tzw. fali.
12. Procedura postępowania w przypadku agresji ucznia wobec nauczyciela, pracownika szkoły, innych osób dorosłych przebywających w szkole.
13. Procedura postępowania w przypadku agresji nauczyciela, pracownika szkoły wobec ucznia.
14. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku dewastacji mienia szkolnego oraz działania na szkodę drugiej osoby

15. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku fałszowania dokumentacji szkolnej
16. Procedura postępowania w przypadku posiadania przez ucznia na terenie szkoły przedmiotów niebezpiecznych
17. Procedura postępowania wobec ucznia - sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa, (kradzież, wyłudzenie pieniędzy, rozbój, uszkodzenie ciała, itp.).
18. Procedura wobec ucznia który stał się ofiarą czynu karalnego lub przestępstwa.
19. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku zachowania ucznia uniemożliwiającego prowadzenie lekcji (głośne rozmowy, spacerowanie po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela)
20. Procedury dotyczące postępowania wobec ucznia łamiącego zasady korzystania z telefonów komórkowych na terenie szkoły, zajęć pozalekcyjnych, wycieczek itp.
21. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku zbiorowej ucieczki z lekcji
22. Procedura postępowania w sytuacji powzięcia podejrzenia o stosowaniu przemocy w rodzinie ucznia
23. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych
24. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia pedofilii w szkole
25. Procedura postępowania na wypadek przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia
26. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji wśród uczniów
27. Procedura postępowania w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia (na terenie szkoły, na wycieczce lub w trakcie innych zajęć podczas, których uczeń jest pod opieką nauczyciela)

Zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego:

1. Procedura reagowania w szkole na zjawisko cyberprzemocy
2. Naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły
3. Zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu
4. Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią
5. Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich
6. Łamanie prawa autorskiego- procedura postępowania
7. Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online

Podstawy prawne stosowanych procedur:

1. Rozporządzenia MENiS z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi
4. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
5. Kodeks postępowania karnego
6. Kodeks Rodzinny.

Uzasadnienie wdrożenia procedur w szkole:

1. Promowanie postaw pomagających zachować bezpieczeństwo, ład i porządek na terenie szkoły
2. Wypracowanie i wprowadzenie w życie jednolitych procedur działania, eliminujących czynnik przypadkowości i dowolności w interpretowaniu przepisów prawnych.
3. W celu określenia warunków zapewniających uczniom bezpieczeństwo w szkole ustala się co następuje:
 - 1) W każdym przypadku, rozwiązywania problemów związanych z naruszeniem przez ucznia obowiązujących w szkole zasad, niezbędna jest ścisła współpraca przedstawicieli szkoły z rodzicami ucznia.
 - 2) Rodzice ucznia są bezzwłocznie zawiadamiani o każdym przypadku naruszenia przez niego obowiązujących w szkole zasad związanych z bezpieczeństwem.
 - 3) W celu rozwiązywania zaistniałego problemu wychowawca w porozumieniu z pedagogiem szkolnym:
 - a) ustala jak najbliższy termin spotkań z uczniem i jego rodzicami,
 - b) prowadzi rozmowę interwencyjną z uczniem,
 - c) prowadzi rozmowę z rodzicami, w czasie której wspólnie ustalają dalsze działania wobec dziecka, zasady współpracy między rodzicami a szkołą oraz w uzasadnionych przypadkach możliwość uzyskania pomocy specjalistycznej,
 - d) uczeń w obecności rodziców podpisuje kontrakt, w którym zobowiązuje się do przestrzegania określonych w kontrakcie reguł zachowania,
 - e) nadzór nad wypełnieniem kontraktu przez ucznia sprawują rodzice i przedstawiciel szkoły.
 - 4) Uczniowie potrzebujący pomocy specjalistycznej są kierowani do odpowiedniej poradni/placówki,

- 5) Brak współpracy ze strony rodziców powoduje konieczność podjęcia innych działań przewidzianych prawem:
 - a) zastosowanie określonych w statucie szkoły konsekwencji dyscyplinarnych, łącznie z możliwością przeniesienia ucznia do innej szkoły,
 - b) zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego.
4. W przypadku zagrożenia zdrowia ucznia szkoła zapewnia mu niezbędną opiekę medyczną (np. wzywane jest pogotowie).
5. Policja jest wzywana w przypadku:
 - 1) gdy zachowania ucznia zagrażają bezpieczeństwu innych osób lub jemu osobiście,
 - 2) znalezienia na terenie szkoły nielegalnych substancji psychoaktywnych,
 - 3) gdy istnieje podejrzenie, że uczeń może posiadać nielegalne substancje psychoaktywne,
 - 4) kradzieży lub innych czynów karalnych.
6. W klasie ucznia lub uczniów, którzy dopuścili się złamania obowiązujących w szkole zasad, są prowadzone dodatkowe zajęcia profilaktyczne.
7. Działania interwencyjne i profilaktyczne są prowadzone przez specjalnie przeszkolonych pracowników szkoły.

Zadania dyrektora szkoły, wychowawcy i pedagoga szkolnego:

1. W przypadku zaistnienia rażącego złamania zasad bezpieczeństwa dyrektor szkoły niezwłocznie o danym incydencie powiadamia policję/ sąd rodzinny.
2. Zaistniałą sytuację dyrektor szkoły lub pedagog szkolny omawiają z uczniami w klasie w obecności wychowawcy.
3. Na posiedzeniu rady pedagogicznej/ zespołów wychowawczych przeprowadza się analizę zaistniałego zdarzenia, a także dokonuje oceny zachowań dziecka w kontekście jego dotychczasowego zachowania i podejmuje decyzje o jego dalszych losach /wsparcie, pomoc, kara, przeniesienie/.
4. Dyrektor szkoły jest odpowiedzialny za zebranie dokumentacji z każdego zdarzenia.
5. Z każdej rozmowy przeprowadzonej na terenie szkoły odnośnie sytuacji wymienionych w powyższych procedurach należy sformułować notatkę, którą podpisują osoby uczestniczące w rozmowie.
6. Wychowawca stosując system kar i nagród zgodnych z ROZ stara się rozwiązywać zaistniałe problemy wychowawcze. Z każdej przeprowadzonej rozmowy wychowawczej z uczniem, a także z rodzicami danego ucznia sporządza notatkę w dzienniku, którą podpisują osoby w niej uczestniczące.
7. W przypadku narastających trudności wychowawczych z danym uczniem wychowawca jest zobowiązany niezwłocznie powiadomić o danej sytuacji pedagoga szkolnego.

Metody współpracy szkoły z policją:

1. W ramach pracy profilaktyczno – wychowawczej szkoła i policja utrzymują stałą, bieżącą współpracę w zakresie profilaktyki zagrożeń.
2. Koordynatami współpracy są: pedagog szkolny oraz specjalista do spraw nieletnich i patologii właściwej jednostki policji względnie dzielnicowy, w rejonie, którego znajduje się szkoła.
3. W ramach współpracy policji ze szkołą organizuje się:
 - 1) Spotkania tematyczne młodzieży szkolnej z udziałem policjantów m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, prawnych aspektów narkomanii, wychowania w trzeźwości, zachowań ryzykownych, sposobów unikania zagrożeń.
 - 2) Informowanie policji o zdarzeniach na terenie szkoły wypełniających znamiona przestępstwa, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia uczniów oraz przejawach demoralizacji dzieci i młodzieży.
 - 3) Wspólny, szkoły i policji, udział w działaniach profilaktycznych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom oraz zapobiegania demoralizacji i przestępczości nieletnich.

Zagrożenia zewnętrzne

Procedura 1. Ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy - zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu.

- 1. Alarm lokalny** w szkole jest jednym z kilku rodzajów alarmów, które mogą być ogłaszane w konsekwencji wystąpienia zagrożeń ekologicznych lub innych spowodowanych działalnością człowieka.
- 2. Cel alarmu:** Zapewnienie bezpieczeństwa w razie zagrożenia życia i zdrowia młodzieży przebywającej na terenie szkoły.
- 3. Najczęstsze przyczyny alarmu:**
 - 1) Zagrożenia związane z powstaniem pożaru;
 - 2) Możliwość rozprzestrzenienia na terenie szkoły niebezpiecznych substancji chemicznych lub ładunków wybuchowych.
- 4. Działania, jakie należy podjąć w przypadku stwierdzenia zagrożenia:**
 - 1) Jak najszybsze powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia;
 - 2) Natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych.
- 5. Informowanie o ewakuacji (sygnał):**
 - 1) O ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie, i po rozpoznaniu sytuacji, podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu.
 - 2) Sygnał ewakuacji to: trzy dźwięki dzwonka, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie;
 - 3) Tylko w wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.
- 6. O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:**
 - 1) Policja 997
 - 2) Straż Pożarna 998
 - 3) Pogotowie Ratunkowe 999
 - 4) Europejski Telefon Alarmowy obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej 112
 - 5) Pogotowie Energetyczne 991
 - 6) Pogotowie Gazowe 992
 - 7) Pogotowie Ciepłownicze 993
 - 8) Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne 994
 - 9) Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987
 - 10) Infolinia Policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.

7. Schemat postępowania podczas wezwania służb drogą telefoniczną:

- 1) Wybranie numeru odpowiedniej służby.
- 2) Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:
 - a) rodzaj stwierdzonego zagrożenia
 - b) nazwę i adres szkoły
 - c) imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję
 - d) telefon kontaktowy
 - e) zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie
 - f) potwierdzenie przyjęcie zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.

8. Schemat ewakuacji (zgodnie z wyznaczoną w odrębnych przepisach drogą ewakuacyjną):

- 1) Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego.
- 2) Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych.
- 3) Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższej stojącego nauczyciela.
- 4) Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są już wolne.
- 5) Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki.
- 6) Jeżeli alarm jest ogłoszony w czasie przerwy to natychmiast udajemy się (jeżeli tylko nie zagraża to naszemu bezpieczeństwu) pod salę, gdzie mamy mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela postępujemy jak wyżej.
- 7) Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych. Jest to bardzo istotne dla prowadzenia akcji ratunkowej przez wezwane służby ratownicze.

Procedura 2. Wtargnięcie napastnika (terrorysty do szkoły).

1. Wtargnięcie napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywny strzelec.

- 1) Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się) - szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób;
- 2) Wycisz i uspokój uczniów - wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę;

- 3) Zaopiekuj się uczniami, którzy potrzebują pomocy - należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci, które specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji;
- 4) Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia;
- 5) Poinformuj policję wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji - w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji policji;
- 6) Zasłoń okno, zgaś światło - należy zaciemnić salę aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego;
- 7) Nie przemieszczaj się - przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, który może zostać zauważony przez napastników;
- 8) Stań poniżej linii okien, zejź z światła drzwi - przebywanie w świetle drzwi rzuca cień może zostać zauważone przez napastników;
- 9) Zejź z linii strzału, połóż się na podłodze - z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz;
- 10) Jeżeli padną strzały, nie krzycz - napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma;
- 11) Nie otwieraj nikomu drzwi - interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi;
- 12) W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia - w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

2. W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

- 1) Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika - wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników;
- 2) Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon - wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej;
- 3) Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia - w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu;

- 4) Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego - w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji;
- 5) Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika - odwracanie plecami może zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji;
- 6) Nie zwracaj na siebie uwagi - niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu;
- 7) Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny - brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców;
- 8) Nie oszukuj terrorysty - oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane;
- 9) Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu - zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców;
- 10) Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami - wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty;
- 11) Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów - każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji w konsekwencji ukarana;
- 12) Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty - nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

3. W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

- 1) Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę - policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar;
- 2) Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane jako akt agresji;
- 3) Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy - taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników;
- 4) Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom - postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników;
- 5) Nie trzyj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących - tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego;
- 6) Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową;

- 7) Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy - policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców;
- 8) Bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona - w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtapiać w tłum i uciec z miejsca ataku;
- 9) Po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne;
- 10) Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru - najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

Procedura 3. Podłożenie podejrzanego pakunku.

1. Podejrzanym pakunkiem to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją. W przypadku podejrzenia jej otrzymania:

- 1) **Odizoluj** miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku - należy założyć, że podejrzanym pakunkiem jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona;
- 2) **Nie dotykaj**, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku - w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania;
- 3) **Okryj** pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala) - okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznanej substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji;
- 4) **Poinformuj** o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły;
- 5) Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego **rozpocznij ewakuację** zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku;
- 6) **Nie używaj telefonu komórkowego** - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy;
- 7) Bezwzględnie **wykonuj polecenia osoby kierującej** sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową;

- 8) W miejscu ewakuacji **policz wszystkie dzieci** i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły;
- 9) **Poinformuj rodziców** o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

Procedura 4. Wypadek skażenia biologicznego lub chemicznego szkoły.

1. Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka.
2. Zagrożenie może wynikać także ze stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami (wąglik, brucelozę etc.) wirusami (ospy, gorączki krwotocznej, zapalenia mózgu, wirusa HIV), toksynami (rycyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.
- 3. W sytuacji, gdy nastąpiło skażenie szkoły (szkoła otrzymuje informację o możliwym skażeniu substancją chemiczną- np. telefon o zamiarze ataku) należy:**
 - 1) zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru;
 - 2) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku;
 - 3) w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację;
 - 4) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry;
 - 5) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji;
 - 6) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku;

- 7) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych;
- 8) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

4. W sytuacji, gdy szkoła została skażona substancją chemiczną/ biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się, należy:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy;
- 2) aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem;
- 3) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów;
- 4) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób;
- 5) powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję;
- 6) zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru - rejonów ewakuacji powinno być kilka, znajdujących się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru, z jakiego będzie wiał w czasie przedmiotowego zagrożenia, rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń;
- 7) natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia;
- 8) jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka;
- 9) po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb - policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń;
- 10) w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację;
- 11) sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji;
- 12) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry;
- 13) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń - częsta

zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji;

- 14) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku;
- 15) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

5. W sytuacji, gdy szkoła została skażona substancją chemiczną/ biologiczną, a skażenie zostało wykryte późno, np. Gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/ i ogniska zachorowań, należy:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy;
- 2) powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję;
- 3) przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się;
- 4) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów;
- 5) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób;
- 6) ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły;
- 7) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia;
- 8) w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny;
- 9) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Zagrożenia wewnętrzne

Procedura 1. Postępowanie nauczycieli w przypadku nieobecności, spóźnień, zwolnień, nierealizowania obowiązku szkolnego przez ucznia

1. Sprawdzanie frekwencji:

- 1) Obowiązkiem każdego nauczyciela na wszystkich zajęciach edukacyjnych jest rozpoczęcie lekcji od sprawdzenia obecności.

- 2) Każda nieobecność ucznia, jak i spóźnienie powinny być odnotowane w dzienniku elektronicznym.
- 3) Spóźnienie może usprawiedliwić tylko nauczyciel prowadzący daną lekcję.
- 4) Nieobecność ucznia, który był w danym dniu na wcześniejszych lekcjach (co wynika z zapisu w dzienniku elektronicznym), a na danej lekcji nie pojawił się, nauczyciel zgłasza wychowawcy.
- 5) Po stwierdzeniu nieuczęszczania przez ucznia na zajęcia lekcyjne, nie później niż po 5 dniach ciągłej nieobecności nieusprawiedliwionej przez rodziców, wychowawca nawiązuje kontakt telefoniczny lub pisemny z rodzicami ucznia w celu ustalenia przyczyn nieobecności ucznia; w dzienniku sporządza się notatkę z rozmowy.
- 6) W przypadku przedłużającej się nieobecności ucznia w szkole (trwającej powyżej 10 dni roboczych), kiedy brak jest informacji od rodziców a wychowawcy nie udało się z nimi nawiązać kontaktu, wychowawca klasy zgłasza problem do pedagoga szkolnego i wspólnie z nim podejmuje decyzję pisemnego wezwania rodziców do szkoły celem odbycia rozmowy.

2. Brak realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki:

- 1) W sytuacji, gdy suma dni nieusprawiedliwionych nieobecności ucznia przekroczyła 50% w rozliczeniu miesięcznym, co oznacza niespełnianie obowiązku szkolnego, wychowawca zgłasza ten fakt pedagogowi szkolnemu, a ten informuje Dyrektora Szkoły; rodzice ucznia otrzymują pisemne upomnienie (list polecony) o niespełnieniu przez ucznia obowiązku szkolnego. Wychowawca sporządza w dzienniku notatkę z przeprowadzonych czynności (nie dotyczy ucznia pełnoletniego).
- 2) Dyrektor Szkoły niezwłocznie informuje dyrektora szkoły podstawowej w obwodzie której mieszka dziecko lub wójta gminy (burmistrza miasta, prezydenta) na terenie której mieszka dziecko o niespełnianiu przez ucznia obowiązku szkolnego/obowiązku nauki dając tym samym możliwość wszczęcia procedury egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym (nie dotyczy ucznia pełnoletniego).
- 3) W razie stwierdzenia, że dziecko nie realizuje obowiązku szkolnego dyrektor szkoły w porozumieniu z pedagogiem i wychowawcą może zwrócić się do Sądu Rejonowego w Pszcznie Wydział Rodzinny i Nieletnich z prośbą o wgląd w sytuację rodzinną i wyznaczenie kuratora sądowego.

3. Zwolnienia ucznia z zajęć:

- 1) Uczeń może być okazjonalnie zwolniony z wybranych zajęć tylko na osobistą lub pisemną prośbę rodzica/opiekuna prawnego (zeszyt korespondencyjny, e- dziennik, mail, sms). W wyznaczonym czasie rodzic odbiera dziecko ze szkoły.
- 2) Fakt odebrania dziecka rodzic zgłasza na portierni szkolnej i dokumentuje odpowiednim wpisem do rejestru zwolnień uczniów znajdującym się na portierni szkolnej.

- 3) Uczeń zwalniany, który może samodzielnie opuścić teren szkoły otrzymuje od nauczyciela kartkę z pieczętką szkoły, swoim imieniem i nazwiskiem, datą i godziną zwolnienia oraz czytelnym podpisem nauczyciela zwalnającego. Kartkę okazuje się w portierni w celu wyjścia ze szkoły.
 - 4) W przypadku złego samopoczucia i konieczności zwolnienia ucznia ze szkoły, rodzic jest zobowiązany do osobistego zgłoszenia się po dziecko z wyjątkiem wyraźnej pisemnej prośby o zwolnienie (szczegółowy zapis procedury znajduje się w statutach poszczególnych szkół w rozdziale Procedury zwalniania z zajęć).
 - 5) Samowolne opuszczenie szkoły przez ucznia w trakcie trwania zajęć lekcyjnych jest równoznaczne z ucieczką z lekcji (bez możliwości usprawiedliwienia).
 - 6) Uczeń zwolniony z danej lekcji, w związku z konkursami, zawodami sportowymi, występami artystycznymi, jest zobowiązany do nadrobienia zaległości.
4. Usprawiedliwianie nieobecności:
- 1) Uczeń jest zobowiązany dostarczyć pisemne usprawiedliwienie nieobecności od rodziców w ciągu 7 dni od daty powrotu do szkoły.
 - 2) Usprawiedliwienie musi zawierać dokładną datę absencji i czytelny podpis rodzica (prawnego opiekuna).

Procedura 2. Postępowanie nauczyciela w przypadku nagłego zachorowania ucznia lub złego samopoczucia ucznia.

1. W przypadku zgłoszenia przez ucznia lub zaobserwowania niepokojących objawów chorobowych bądź złego samopoczucia osoba interweniująca powinna:
 - 1) Zapewnić opiekę uczniowi: wyznaczyć osobę pod którego opieką chory udaje się do gabinetu pielęgniarki szkolnej, a w przypadku nieobecności pielęgniarki szkolnej udają się do sekretariatu szkoły.
 - 2) Pielęgniarka szkolna udziela stosownej pomocy przedlekarskiej i w przypadku utrzymującego się złego samopoczucia informuje telefonicznie rodziców lub opiekunów o dolegliwości dziecka.
 - 3) Uczeń z dolegliwościami, objawami chorobowymi może opuścić teren szkoły, wyłącznie pod opieką rodzica, opiekuna lub uprawnionej osoby. Wyjątek stanowi wyraźne, pisemne wskazanie rodzica/opiekuna prawnego o samodzielnym powrocie ucznia do domu, gdy objawy choroby nie są nasilone a samodzielny powrót i tak by nastąpił po skończonych lekcjach ucznia.
 - 4) W przypadku nieobecności pielęgniarki szkolnej nauczyciel lub pracownik administracji wzywa rodziców.

- 5) W przypadku braku kontaktu z rodzicem i przy ustępujących dolegliwościach szkoła zapewnia uczniowi dalszą opiekę (np. odpoczynek w gabinecie pielęgniarki szkolnej, sali lekcyjnej).
- 6) W przypadku nie ustępujących dolegliwości lub ich nasileń szkoła (pielęgniarka szkolna, nauczyciel, pracownik administracji) informuje o tym fakcie rodzica ucznia i wzywa pogotowie ratunkowe.
- 7) W przypadku braku kontaktu z rodzicem i wezwania pogotowia ratunkowego wyznaczony pracownik szkoły przejmuje opiekę nad dzieckiem podczas transportu karetką do szpitala do czasu przybycia rodzica do szpitala.

Procedura 3. Postępowanie z dzieckiem przewlekle chorym.

1. Opieka nad uczniem przewlekle chorym lub niepełnosprawnym w szkole co do zasady jest realizowana przez pielęgniarkę środowiska nauczania i wychowania albo higienistkę szkolną.
2. W celu zapewnienia właściwej opieki nad uczniami przewlekle chorymi lub niepełnosprawnymi w szkole pielęgniarka / higienistka współpracuje z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej, rodzicami, pełnoletnimi uczniami oraz dyrektorem i pracownikami szkoły. Współpraca, obejmuje:
 - 1) wspólne określenie sposobu opieki nad uczniem dostosowanego do stanu zdrowia ucznia w sytuacji konieczności podawania leków,
 - 2) wykonywanie innych czynności podczas pobytu ucznia w szkole.
3. Leki w szkole mogą być podawane w szczególnych przypadkach, po to, aby umożliwić dziecku przewlekle choremu korzystanie z edukacji szkolnej.
4. Podawanie leków lub wykonywanie innych czynności medycznych podczas pobytu ucznia w szkole przez pracowników szkoły może odbywać się wyłącznie za ich pisemną zgodą. Jeżeli pracownik nie wyrazi takiej zgody na piśmie nie wolno mu podawać leków i wykonywać tych czynności.
5. Zgodę na podawanie leków dziecku może wyrazić nauczyciel, który odbył szkolenie z zakresu postępowania z dzieckiem przewlekle chorym w szkole.
6. W przypadku uczniów przewlekle chorych w szkole wychowawca powinien:
 - 1) zobowiązać rodziców/opiekunów prawnych do przedłożenia pielęgniarce/higienistce pisemnego zaświadczenia lekarskiego o chorobie dziecka i o konieczności podawania mu leków na terenie placówki oraz nazwie leku, sposobie i okresie jego podawania;
 - 2) wymagać od rodziców/opiekunów prawnych ewentualnego pisemnego upoważnienia do kontroli cukru we krwi u dziecka chorego na cukrzycę lub podawania leków wziewnych dziecku choremu na astmę, itp. przez pracownika szkoły (w przypadku jego zgody).
 - 3) powiadomić dyrektora o zaistniałej sytuacji i przedłożyć upoważnienie rodziców/opiekunów prawnych,

7. Na podstawie zaświadczenia lekarskiego (przy współpracy z pielęgniarką/higienistką) i upoważnienia rodziców/ opiekunów prawnych dyrektor wyznacza spośród pracowników szkoły (za ich zgodą) osoby do podawania leku dziecku. Wskazane jest, by w czasie podawania leku (jeżeli sytuacja na to pozwoli) przy dziecku były dwie osoby, z których:
 - 1) jedna podaje lek i odnotowuje ten fakt w rejestrze podawanych leków poprzez zapisanie imienia i nazwiska dziecka, nazwy podanego leku, daty i godziny podania oraz dawki,
 - 2) druga nadzoruje ww. czynności;obydwie wyznaczone osoby są zobowiązane potwierdzić podanie dziecku leku i nadzorowanie tej czynności, składając czytelne podpisy pod sporządzonym rejestrem;
8. W sytuacji zagrożenia życia dziecka pracownicy szkoły zobowiązani są do udzielenia pierwszej pomocy, w tym do podania dziecku choremu na cukrzycę Glukagonu.
9. Nauczyciel prowadzącego zajęcia z dzieckiem chorym na chorobę przewlekłą - cukrzycę, zobowiązany jest, aby w czasie ich trwania oraz podczas wyjść na spacer, wycieczki zawsze posiadał przy sobie „**Pakiet pierwszej pomocy**”.
10. Mierzenia poziomu cukru we krwi może dokonać samo dziecko w obecności osoby dorosłej – pisemne wskazanie rodzica co do możliwości takiego pomiaru.
11. Szczegółowe postępowanie z dzieckiem przewlekle chorym określa procedura wprowadzona zarządzeniem dyrektora.

Procedura 4. Postępowanie nauczyciela, gdy podejrzewa, że na terenie szkoły jest uczeń znajdujący się pod wpływem narkotyków lub dopalaczy.

1. Nauczyciel powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę i dyrektora szkoły.
2. W sytuacji szczególnie trudnej i braku możliwości bezpośredniego powiadomienia o zdarzeniu wskazanych osób, nauczyciel może wskazać w klasie ucznia, który przekaże informacje o potrzebie pilnej interwencji wychowawczej za pośrednictwem „czerwonej kartki”, która ma przypisany numer sali lekcyjnej i znajduje się w każdej klasie w ściśle ustalonym miejscu.
3. Czerwona kartka może być wykorzystana tylko w sytuacjach stanowiących uzasadnione zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia innych osób.
4. Dyrektor szkoły/ wychowawca/ pedagog lub pierwsza napotkana osoba dorosła, która otrzyma „czerwoną kartkę” zobowiązana jest niezwłocznie udzielić wsparcia.
5. Odizolowuje się ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia samego. Stwarza się warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie. Uczeń nie może pozostawać bez opieki – powinna zająć się nim pielęgniarka lub osoba przeszkolona w udzielaniu pierwszej pomocy.

6. Uczniowi udziela się pomocy medycznej, w razie potrzeby wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia.
7. Zawiadamia się (osoba sprawująca opiekę, wychowawca lub pedagog) o fakcie rodziców lub opiekunów, których zobowiązuje się do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły.
8. Dyrektor szkoły powiadamia policję.
9. Uczeń zostaje ukarany naganą dyrektora.
10. Dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny o pogłębiającej się demoralizacji ucznia, jeżeli incydent się powtarza, a deklarowana współpraca rodziców nie przynosi oczekiwanych rezultatów.

Procedura 5. Postępowanie nauczyciela, gdy znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyku.

1. Nauczyciel powiadamia o zaistniałym zdarzeniu pedagoga/psychologa/dyrektora szkoły, który powiadamia policję.
2. Zachowując środki ostrożności, zabezpiecza się substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji.
3. Wszelkie substancje rozlane lub rozsypane należy odgrodzić i zabezpieczyć przed rozniesieniem, np. na podeszwach obuwia.
4. Czekając na przyjazd policji i nie podejmuje się żadnych działań związanych z próbą dostarczenia zabezpieczonej substancji na najbliższy posterunek, pamiętając, że zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii „Kto, wbrew przepisom ustawy, posiada środki odurzające lub substancje psychotropowe, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.
5. Po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje się zabezpieczoną substancję i informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

Procedura 6. Postępowanie nauczyciela, gdy podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyku.

1. Nauczyciel odizolowuje ucznia poprzez umieszczenie go w oddzielnym pomieszczeniu. Nauczyciel powinien dołożyć wszelkich starań, aby uczeń nie mógł pozbyć się substancji.
2. Nauczyciel powiadamia o swoich podejrzeniach dyrektora szkoły i wychowawcę klasy.
3. W sytuacji szczególnie trudnej i braku możliwości bezpośredniego powiadomienia o zdarzeniu wymienionych osób, nauczyciel może wskazać w klasie ucznia, który przekaze informacje o potrzebie pilnej interwencji wychowawczej za pośrednictwem „czerwonej

kartki”, która ma przypisany numer sali lekcyjnej i znajduje się w każdej klasie w ściśle ustalonym miejscu.

4. Czerwona kartka może być wykorzystana tylko w sytuacjach stanowiących uzasadnione zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia innych osób. Dyrektor szkoły/ wychowawca/ pedagog lub pierwsza napotkana osoba dorosła, która otrzyma „czerwoną kartkę” zobowiązana jest niezwłocznie udzielić wsparcia.
5. Dyrektor szkoły powiadamia policję.
6. W obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor, itp.) żąda się od ucznia okazania zawartości kieszeni i plecaka oraz ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie, co do ich związku z poszukiwaną substancją i jej wydania. W celu wprowadzenia atmosfery współpracy, o obecność można poprosić wychowawcę lub nauczyciela, do którego uczeń ma zaufanie. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie dokonać przeszukania odzieży ani teczki ucznia.
7. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, należy ją zabezpieczyć i czekać na przyjazd policji.
8. Nie podejmuje się żadnych działań związanych z dostarczeniem zabezpieczonej substancji na najbliższy posterunek, pamiętając, że zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii „Kto, wbrew przepisom ustawy, posiada środki odurzające lub substancje psychotropowe, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.
9. Jeżeli uczeń odmawia współpracy, należy wezwać policję, która dokona przeszukania.
10. Wyznaczona przez dyrektora osoba próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję.
11. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.
12. Nauczyciel, wychowawca lub pedagog niezwłocznie powiadamia o zaistniałym zdarzeniu rodziców lub opiekunów ucznia.

Procedura 7. Postępowanie w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu.

1. Nauczyciel powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy i dyrektora szkoły.
2. W sytuacji szczególnie trudnej i braku możliwości bezpośredniego powiadomienia o zdarzeniu wymienionych osób, nauczyciel może wskazać w klasie ucznia, który przekaże informacje o potrzebie pilnej interwencji wychowawczej za pośrednictwem „czerwonej kartki”, która ma przypisany numer sali lekcyjnej i znajduje się w każdej klasie w ściśle ustalonym miejscu. Czerwona kartka może być wykorzystana tylko w sytuacjach stanowiących uzasadnione zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia innych osób.

3. Dyrektor szkoły/ wychowawca/ pedagog lub pierwsza napotkana osoba dorosła, która otrzyma „czerwoną kartkę” zobowiązana jest niezwłocznie udzielić wsparcia.
4. Odizolowuje się ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia samego. Stwarza się warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
5. Uczeń nie może pozostawać bez opieki – powinna zająć się nim pielęgniarka lub osoba przeszkolona w udzielaniu pierwszej pomocy.
6. W sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia wzywa się pogotowie ratunkowe.
7. O fakcie zawiadamia się rodziców lub opiekunów (osoba sprawująca opiekę, wychowawca lub pedagog), których zobowiązuje się do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły.
8. Dyrektor szkoły powiadamia policję.
9. Wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami i uczniem w obecności pedagoga szkolnego. Zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
10. Pedagog szkolny przekazuje rodzicom informacje o możliwości skorzystania ze specjalistycznej pomocy pedagogiczno-psychologicznej dotyczącej uzależnień.
11. Uczeń zostaje ukarany naganą dyrektora za rażące naruszenie Statutu Szkoły.
12. W sytuacji powtórzenia incydentu, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny o pogłębiającej się demoralizacji ucznia.

Procedura 8. Postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie alkohol.

1. Nauczyciel powiadamia o swoich podejrzeniach dyrektora szkoły i wychowawcę klasy.
2. Odizolowuje się ucznia poprzez umieszczenie go w oddzielnym pomieszczeniu.
3. Dyrektor szkoły powiadamia policję.
4. W obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor, itp.) żąda okazania zawartości kieszeni i plecaka oraz ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie, co do ich związku z poszukiwaną substancją i jej wydania. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie dokonać przeszukania odzieży ani plecaka ucznia.
5. Informuje się rodziców (prawnych opiekunów) ucznia o incydencie i wzywa do szkoły.
6. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, dyrektor szkoły po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest przekazać ją policji.
7. Wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami i uczniem w obecności pedagoga szkolnego. Zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
8. Uczeń zostaje ukarany naganą dyrektora.

Procedura 9. Postępowanie nauczycieli w przypadku palenia lub posiadania papierosów przez ucznia.

1. Ustalenie personaliów ucznia przez nauczyciela lub innego pracownika szkoły.
2. Powiadomienie wychowawcy.
3. Wychowawca przeprowadza rozmowę dyscyplinującą z uczniem w obecności rodzica (prawnego opiekuna), w trakcie której informuje ucznia o konsekwencjach zdrowotnych i prawnych palenia przez osoby niepełnoletnie.
4. W przypadku kiedy uczeń po raz pierwszy został przyłapany na paleniu papierosów zostaje ukarany naganą wychowawcy.
5. Jeżeli działania podjęte przez wychowawcę nie przynoszą efektu, w przypadku powtórzenia się incydentu palenia papierosów, uczeń zostaje ukarany naganą dyrektora.

Procedura 10. Postępowanie w przypadku stwierdzenia naruszenia przez ucznia godności nauczyciela lub innego pracownika szkoły (znieważenie).

1. Za naruszenie godności osobistej nauczyciela lub pracownika szkoły uznajemy:
 - 1) lekceważące i obraźliwe zachowanie wobec nich wyrażone w słowach lub gestach;
 - 2) prowokacje pod adresem w/w osób wyrażone w słowach lub gestach;
 - 3) nagrywanie lub fotografowanie w/w osób bez ich wiedzy i zgody;
 - 4) naruszenie ich prywatności i własności prywatnej;
 - 5) użycie wobec nich przemocy fizycznej i psychicznej;
 - 6) naruszenie ich nietykalności osobistej.
2. W przypadku, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że uczeń naruszył godność nauczyciela lub innego pracownika szkoły, nauczyciel lub inny pracownik ma obowiązek niezwłocznego zgłoszenia powyższego faktu do dyrektora szkoły.
3. Po stwierdzeniu uzasadnienia podejrzenia naruszenia godności nauczyciela:
 - 1) powiadamia i wzywa się do szkoły rodziców (opiekunów ucznia).
 - 2) informuje się policję (dyrektor szkoły).
 - 3) wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem i rodzicem w obecności pedagoga szkolnego.
 - 4) uczeń zostaje ukarany naganą dyrektora za naruszenie godności nauczyciela w trakcie wykonywania przez niego czynności służbowych.

Procedura 11. Postępowania nauczycieli w przypadku agresywnego zachowania ucznia wobec rówieśnika lub tzw. fali.

1. **Agresja słowna:**

- 1) Natychmiastowa reakcja nauczyciela na zaistniałą sytuację, rozmowa z uczestnikami zdarzenia, uświadomienie im nieodpowiedniego zachowania.
- 2) Poinformowanie wychowawcy klasy bezpośrednio i pośrednio przez wpis do zeszytu uwag.
- 3) W szczególnych lub powtarzających się przypadkach szkoła podejmuje następujące działania:
 - a) poinformowanie pedagoga lub dyrektora szkoły
 - b) zawiadomienie o zaistniałej sytuacji rodziców ucznia
 - c) rozmowa wychowawcy z rodzicem i uczniem w obecności pedagoga szkolnego
 - zobowiązanie rodzica do szczególnego nadzoru np. poprzez kontrakt
 - podjęcie przez ucznia stosownej terapii w celu radzenia sobie z agresją
 - udzielenie nagany wychowawcy
 - d) udzielenie nagany dyrektora;
 - e) powiadomienie policji;
 - f) powiadomienie Sądu Rodzinnego.
- 4) W klasach, gdzie występują powtarzające się zjawiska agresji słownej wychowawca lub pedagog szkolny przeprowadza na godzinie wychowawczej zajęcia na temat sposobów radzenia sobie z agresją.

2. Agresja fizyczna

- 1) Natychmiastowa reakcja nauczyciela na zaistniałą sytuację.
- 2) W zależności od sytuacji podjęcie stosownych działań:
 - a) upomnienie słowne
 - b) rozdzielenie uczestników zdarzenia
 - c) odizolowanie ucznia zachowującego się agresywnie,
 - d) udzielenie pomocy poszkodowanemu.
- 3) w razie potrzeby wezwanie pomocy (w sytuacji szczególnie trudnej i braku możliwości bezpośredniego powiadomienia o zdarzeniu wymienionych osób, nauczyciel może wskazać w klasie ucznia, który przekaże informacje o potrzebie pilnej interwencji wychowawczej za pośrednictwem „czerwonej kartki”, która ma przypisany numer sali lekcyjnej i znajduje się w każdej klasie w ściśle ustalonym miejscu.
- 4) Czerwona kartka może być wykorzystana tylko w sytuacjach stanowiących uzasadnione zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia innych osób. Dyrektor szkoły/ wychowawca/ pedagog lub pierwsza napotkana osoba dorosła, która otrzyma „czerwoną kartkę” zobowiązana jest niezwłocznie udzielić wsparcia.
- 5) Wyjaśnienie z uczestnikami zdarzenia zaistniałej sytuacji, uświadomienie im nieodpowiedniego zachowania.
- 6) W zależności od sytuacji podjęcie przez szkołę stosownych działań:
 - a) poinformowanie pedagoga lub dyrektora szkoły

- b) zawiadomienie o zaistniałej sytuacji rodziców ucznia,
 - c) rozmowa wychowawcy z rodzicem i uczniem w obecności pedagoga szkolnego:
 - zobowiązanie rodzica do szczególnego nadzoru np. poprzez kontrakt
 - podjęcie przez ucznia stosownej terapii w celu radzenia sobie z agresją
 - udzielenie nagany wychowawcy
 - d) udzielenie nagany dyrektora,
 - e) powiadomienie policji,
 - f) powiadomienie Sądu Rodzinnego.
- 7) W klasach, gdzie występują powtarzające się zjawiska agresji fizycznej wychowawca lub pedagog szkolny przeprowadza na godzinie wychowawczej zajęcia na temat sposobów radzenia sobie z agresją.

Procedura 12. Postępowanie w przypadku agresji ucznia wobec nauczyciela, pracownika szkoły, innych osób dorosłych przebywających w szkole.

1. Nauczyciel/ pracownik szkoły/ inna osoba informuje o zdarzeniu pedagoga lub dyrektora szkoły.
2. W sytuacji szczególnie trudnej i braku możliwości bezpośredniego powiadomienia o zdarzeniu wymienionych osób, nauczyciel może wskazać w klasie ucznia, który przekaże informacje o potrzebie pilnej interwencji wychowawczej za pośrednictwem „czerwonej kartki”, która ma przypisany numer sali lekcyjnej i znajduje się w każdej klasie w ściśle ustalonym miejscu.
3. Czerwona kartka może być wykorzystana tylko w sytuacjach stanowiących uzasadnione zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia innych osób.
4. Dyrektor szkoły/ wychowawca/ pedagog lub pierwsza napotkana osoba dorosła, która otrzyma „czerwoną kartkę” zobowiązana jest niezwłocznie udzielić wsparcia.
5. Pedagog ustala przebieg zajścia i świadków zdarzenia. Sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga.
6. Pedagog wzywa do szkoły rodziców / opiekunów prawnych ucznia, informuje o zdarzeniu i dalszym postępowaniu wobec ucznia.
7. W uzasadnionych przypadkach pedagog szkoły wnioskuje o zwołanie zespołu wychowawczego, który ustali dalszą strategię działań.
8. Zawiadomienie policji odbywa się na wniosek poszkodowanego.
9. W sytuacji wyjątkowej (zagrożenia życia) nauczyciel/ pracownik szkoły zawiadamia niezwłocznie o zdarzeniu policję.

Procedura 13. Postępowanie w przypadku agresji nauczyciela, pracownika szkoły lub rodzica wobec ucznia.

1. Postępowanie w przypadku agresywnego zachowania pracownika szkoły wobec ucznia:

- 1) Po uzyskaniu informacji o zdarzeniu od ucznia/rodzica/pracownika szkoły, dyrektor szkoły przeprowadza niezwłocznie postępowanie wyjaśniające.
- 2) Dyrektor szkoły podejmuje przewidziane prawem działania wobec pracownika i informuje o nich rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
- 3) Dyrektor sporządza z podjętych działań notatkę potwierdzoną podpisem rodzica i umieszczoną w dokumentacji zdarzeń.

2. Postępowanie w przypadku agresywnego zachowania rodziców i innych osób dorosłych przebywających na terenie szkoły wobec uczniów

- 1) Nauczyciel/ pracownik szkoły podejmuje próbę przerwania zachowania agresywnego i wstępnie rozpoznaje okoliczności zdarzenia.
- 2) Nauczyciel/ pracownik szkoły powiadamia dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
- 3) W sytuacji szczególnie trudnej i braku możliwości bezpośredniego powiadomienia o zdarzeniu wymienionych osób, nauczyciel może wskazać w klasie ucznia, który przekaze informacje o potrzebie pilnej interwencji wychowawczej za pośrednictwem „czerwonej kartki”, która ma przypisany numer sali lekcyjnej i znajduje się w każdej klasie w ściśle ustalonym miejscu.
- 4) Czerwona kartka może być wykorzystana tylko w sytuacjach stanowiących uzasadnione zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia innych osób.
- 5) Dyrektor szkoły/ wychowawca/ pedagog lub pierwsza napotkana osoba dorosła, która otrzyma „czerwoną kartkę” zobowiązana jest niezwłocznie udzielić wsparcia.
- 6) W sytuacji wyjątkowej (zagrożenia życia) nauczyciel/ pracownik szkoły niezwłocznie powiadamia policję.

Procedura 14. Postępowanie nauczycieli w przypadku dewastacji mienia szkolnego oraz działania na szkodę drugiej osoby.

1. Ustalenie sprawcy przez nauczyciela lub innego pracownika szkoły.
2. Poinformowanie wychowawcy, w szczególnych przypadkach pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły.
3. W przypadkach umyślnego zniszczenia mienia szkolnego lub mienia innej osoby, rodzice ucznia zobowiązani są do pokrycia kosztów tej szkody.
4. O sposobie naprawienia zniszczonego mienia szkolnego decyduje dyrektor szkoły.

5. W szczególnych przypadkach wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicem i uczniem w obecności pedagoga szkolnego. Zobowiązuje rodzica do szczególnego nadzoru nad dzieckiem, poprzez spisanie kontraktu.
6. W zależności od sytuacji uczeń zostaje ukarany zgodnie z Regulaminem Nagród i Kar
 - 1) naganą wychowawcy;
 - 2) upomnieniem dyrektora;
 - 3) naganą dyrektora;
 - 4) zawieszeniem udziału w najbliższych imprezach lub wycieczkach szkolnych.
6. W sytuacji, kiedy zastosowane wobec ucznia środki okazują się nieskuteczne, dyrektor szkoły występuje do Sądu Rodzinnego o wszczęcie postępowania przeciwko demoralizacji.

Procedura 15. Postępowania nauczycieli w przypadku fałszowania dokumentacji szkolnej.

1. W przypadku:
 - 1) dokonywania wpisów w dziennikach lekcyjnych (wpisywanie, poprawianie, usuwanie ocen, usprawiedliwianie nieobecności)
 - 2) fałszowania usprawiedliwień, zwolnień, deklaracji zgody rodziców itp. należy:
 - a) poinformować wychowawcę klasy;
 - b) ustalić sprawcę fałszerstwa (przez wychowawcę lub pedagoga szkolnego);
 - c) wezwać do szkoły rodziców ucznia i powiadomić ich o zaistniałej sytuacji.
 - 3) Wychowawca klasy spisuje kontrakt z rodzicem (opiekunem prawnym) i obejmuje ucznia szczególnym nadzorem.
2. Uczeń, który dopuścił się fałszerstwa dokumentacji szkolnej, zostaje ukarany zgodnie ze Statutem Szkoły upomnieniem/naganą dyrektora szkoły.
3. W sytuacji powtórzenia incydentu dyrektor szkoły występuje do Sądu Rodzinnego o wszczęcie postępowania przeciwko demoralizacji

Procedura 16. Postępowanie w przypadku posiadania przez ucznia na terenie szkoły przedmiotów niebezpiecznych.

1. W przypadku znalezienia i używania na terenie szkoły broni, materiałów wybuchowych lub pirotechnicznych oraz innych niebezpiecznych substancji lub przedmiotów, należy:
 - 1) Zapewnić bezpieczeństwo przebywającym na terenie szkoły osobom,
 - 2) Uniemożliwić dostęp osób postronnych do tych przedmiotów i wezwać policję,

- 3) Postępować tak samo jak w przypadku przyniesienia przez ucznia na teren szkoły alkoholu (papierosów).

Procedura 17. Postępowanie wobec ucznia - sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa, (kradzież, wyłudzenie, rozbój, uszkodzenie ciała, itp.).

1. Nauczyciel będący świadkiem czynu niezwłocznie informuje o zdarzeniu dyrektora szkoły i jeśli jest to możliwe, zatrzymuje i przekazuje sprawcę.
2. W sytuacji szczególnie trudnej i braku możliwości bezpośredniego powiadomienia o zdarzeniu wymienionych osób, nauczyciel może wskazać w klasie ucznia, który przekaze informacje o potrzebie pilnej interwencji wychowawczej za pośrednictwem „czerwonej kartki”, która ma przypisany numer sali lekcyjnej i znajduje się w każdej klasie w ściśle ustalonym miejscu.
3. Czerwona kartka może być wykorzystana tylko w sytuacjach stanowiących uzasadnione zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia innych osób. Dyrektor szkoły/ wychowawca/ pedagog lub pierwsza napotkana osoba dorosła, która otrzyma „czerwoną kartkę” zobowiązana jest niezwłocznie udzielić wsparcia.
4. Dyrektor szkoły wzywa policję.
5. Nauczyciel zabezpiecza ewentualne dowody przestępstwa lub przedmioty pochodzące z przestępstwa i przekazuje policji.
6. Pedagog w porozumieniu z nauczycielem lub wychowawcą ustala wstępnie okoliczności czynu, świadków zdarzenia i przekazuje te informacje policji.
7. Pedagog powiadamia rodziców / opiekunów prawnych ucznia- sprawcy i sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga.
8. Pedagog jest obecny podczas wykonywania czynności przez policję przewidzianych prawem.
9. W sytuacjach wyjątkowych (zagrożenie życia, nieobecność dyrektora i pedagoga w godzinach zajęć popołudniowych w szkole, zajęć poza szkołą) nauczyciel bezzwłocznie powiadamia o przestępstwie (zdarzeniu) policję.

Procedura 18. Postępowanie wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego.

1. Nauczyciel udziela pierwszej pomocy lub zapewnia jej udzielenie, wzywa pielęgniarkę.
2. W sytuacji szczególnie trudnej i braku możliwości bezpośredniego powiadomienia o zdarzeniu pielęgniarki, nauczyciel może wskazać w klasie ucznia, który przekaze informacje o potrzebie pilnej interwencji wychowawczej za pośrednictwem „czerwonej

kartki”, która ma przypisany numer sali lekcyjnej i znajduje się w każdej klasie w ściśle ustalonym miejscu.

3. Czerwona kartka może być wykorzystana tylko w sytuacjach stanowiących uzasadnione zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia innych osób. Dyrektor szkoły/ wychowawca/ pedagog lub pierwsza napotkana osoba dorosła, która otrzyma „czerwoną kartkę” zobowiązana jest niezwłocznie udzielić wsparcia.
4. W razie konieczności wzywa się karetkę pogotowia.
5. Nauczyciel niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły i pedagoga oraz rodziców/ opiekunów prawnych ucznia.
6. Dyrektor powiadamia policję.
7. Pedagog ustala okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia. Uzyskane informacje przekazuje policji i rodzicom/prawnym opiekunom. Z podjętych działań sporządza notatkę umieszczoną w dokumentacji pedagoga.

Procedura 19. Postępowanie nauczycieli w przypadku zachowania ucznia uniemożliwiającego prowadzenie lekcji (głośne rozmowy, spacery po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela).

1. Upomnienie słowne.
2. W sytuacji braku poprawy zachowania, nauczyciel wpisuje danemu uczniowi uwagę do klasowego zeszytu spostrzeżeń/dziennika elektronicznego
3. Poinformowanie wychowawcy klasy o zaistniałej w czasie lekcji sytuacji.
4. Rozmowa wychowawcy z uczniem.
5. Jeżeli zachowanie ucznia nie ulegnie poprawie wychowawca podejmuje następujące działania:
 - 1) poinformowanie rodziców ucznia;
 - 2) rozmowa wychowawcy z rodzicem, zobowiązanie rodzica do szczególnego nadzoru nad dzieckiem (np. spisanie kontraktu);
 - 3) udzielenie nagany wychowawcy;
 - 4) udzielenie nagany dyrektora.

Procedura 20. Procedura dotyczące postępowania wobec ucznia łamiącego zasady korzystania z telefonów komórkowych na terenie szkoły, zajęć pozalekcyjnych, wycieczek itp.

1. Uczniów obowiązuje zakaz korzystania z telefonów komórkowych w czasie pobytu w szkole.

2. Każdy uczeń Zespołu Szkół Nr 3 Specjalnych w Pszczynie ma prawo w uzasadnionych sytuacjach, w trakcie pobytu w szkole korzystać z telefonu komórkowego i stacjonarnego znajdującego w sekretariacie szkoły.
3. Uczeń ma również prawo do posiadania osobistego telefonu komórkowego, jednak:
 - 1) uczniowie przynoszą do szkoły telefony komórkowe, odtwarzacze i inny sprzęt elektroniczny na własną odpowiedzialność, za zgodą rodziców.
 - 2) szkoła nie ponosi odpowiedzialności za zniszczenie, zagubienie czy kradzież sprzętu, przynieszonego przez uczniów.
4. W sytuacjach wyjątkowych, uzasadnionych uczeń może skorzystać ze swojego telefonu komórkowego za zgodą nauczyciela bądź pracownika szkoły i w jego obecności.
5. Za zgodą nauczyciela i w jego obecności uczniowie mogą także korzystać z telefonu komórkowego podczas lekcji, wycieczek szkolnych, realizacji projektów, zawodów, dodatkowych zajęć edukacyjnych.
- 6. łamanie przez ucznia zasad korzystania z telefonów na terenie szkoły, zajęć pozalekcyjnych, wycieczek itp. może skutkować:**
 - 1) koniecznością wydania urządzenia na czas zajęć lekcyjnych nauczycielowi,
 - 2) przekazanie telefonu do depozytu u dyrektora szkoły– aparat zostaje wyłączony w obecności ucznia. Przypadek ten zostaje odnotowany przez wychowawcę klasy w dzienniku elektronicznym.
7. Po odbiór telefonu zgłaszają się rodzice lub prawni opiekunowie ucznia w ciągu dwóch tygodni. Zostają oni zapoznani z sytuacją i pouczeni o konsekwencjach (w tym konsekwencjach prawnych związanych z naruszeniem prywatności pracowników szkoły).
8. Wszelkie objawy permanentnego łamania zasad używania telefonu w szkole mogą być traktowane jako przejaw demoralizacji i skutkować obniżeniem oceny z zachowania i/lub skierowaniem sprawy do sądu rodzinnego.

Procedura 21. Postępowanie nauczycieli w przypadku zbiorowej ucieczki z lekcji.

1. Adnotacja w dzienniku (temat niezrealizowany, klasa nieobecna). Uczniowie są zobowiązani do samodzielnego uzupełnienia niezrealizowanego tematu.
2. Nauczyciel powiadamia o ucieczce klasy wychowawcę i dyrektora szkoły.
3. Nieobecność pozostaje nieusprawiedliwiona i ma wpływ na ocenę zachowania.
4. Klasa zostaje ukarana zakazem udziału w imprezach szkolnych (dyskoteki, wyjścia do kina, ogniska, wycieczki) w danym semestrze.

Procedura 22. Postępowanie w sytuacji powzięcia podejrzenia o stosowaniu przemocy w rodzinie ucznia.

1. Dyrektor realizując zadania wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, wyznacza na terenie szkoły osobę koordynującą działania w tym zakresie – pedagoga/psychologa szkolnego.
2. Każdy pracownik szkoły jest zobowiązany do zgłoszenia wychowawcy klasy lub bezpośrednio wskazanej przez dyrektora szkoły osobie, podejrzenia dotyczącego stosowania przemocy w rodzinie ucznia – przy zgłoszeniu należy sporządzić notatkę służbową.
3. Do podstawowych zadań szkoły w ramach procedury należy:
 - 1) diagnoza sytuacji i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności dzieci;
 - 2) zapewnienie i zorganizowanie niezwłocznie dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia w/w osoby;
 - 3) udzielenie kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia w rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
4. Pedagog przeprowadza z dzieckiem rozmowę wyjaśniającą i sporządza notatkę z rozmowy.
5. Rozmowę z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających bezpieczeństwo.
6. Następnie, wzywa się na rozmowę wyjaśniającą rodzica, opiekuna prawnego, opiekuna faktycznego lub najbliższą dziecku osobę, nie podejrzewaną o przemoc, w celu wyjaśnienia sytuacji.
7. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej (w rozumieniu art. 115§11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks karny – zwanej dalej „osobą najbliższą”);
8. Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie przez osobę wskazaną przez dyrektora szkoły (pedagoga/psychologa) w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie (formularz „Niebieska Karta” – A);
9. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta” – A, z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,

stan jej zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularz „Niebieska Karta – A” następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie.

10. W przypadku, gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje bez udziału tej osoby.
11. Wszczynając procedurę, należy podjąć współpracę MOPS, policję w celu zapewnieniu bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
12. Po wypełnieniu formularz „Niebieska Karta – A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta – B”. Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest dziecko, formularz „Niebieska Karta – B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, które zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.
13. Formularz „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.
14. Przekazanie wypełnionego formularz „Niebieska Karta – A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury.
15. Kopię wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” pozostawia się u wszczynającego procedurę.
16. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.
17. Jeżeli w trakcie działań podejmowanych w ramach procedury, zachodzi podejrzenie, że osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, dopuściła się po raz kolejny stosowania przemocy w rodzinie, wypełnia się formularz „Niebieska Karta – A” w zakresie niezbędnym do udokumentowania nowego zdarzenia i przesyła go do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.

Procedura 23. Postępowanie w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych.

1. O wysokim ryzyku zachowań samobójczych świadczyć może wystąpienie przynajmniej jednego z poniższych czynników:
 - 1) mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku nadziei,
 - 2) mówienie wprost lub pośrednio o samobójstwie, pisanie listów pożegnalnych,
 - 3) pozbywanie się osobistych i cennych dla ucznia przedmiotów,

- 4) unikanie kontaktów z bliskimi kolegami, izolacja, zamykanie się w sobie,
 - 5) zaniechanie zajęć, które dotychczas sprawiały uczniowi przyjemność,
 - 6) przejawianie dużych zmian charakteru, nastroju, występowanie nietypowych zachowań,
 - 7) przejawianie innych zachowań ryzykownych: okaleczanie się, zażywanie narkotyków, spożywanie alkoholu,
 - 8) przejawianie zainteresowania tematyką śmierci, umierania itp.,
 - 9) podejmowanie w przeszłości prób samobójczych
 - 10) fascynacja znanymi osobami (np. gwiazdami popkultury), które popełniły samobójstwo.
2. Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia, wychowawca, pedagog szkolny podejmują odpowiednie działania interwencyjne:
 - 1) jednoznacznie ustalają , które z w/w przesłanek występują u danego ucznia,
 - 2) przeprowadzają analizę sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia w celu wstępnego ustalenia przyczyn, kontaktują się z rodzicami w celu ustalenia przyczyn zmian w zachowaniu ucznia,
 - 3) przekazują informację o zagrożeniu rodzicom i dyrektorowi szkoły,
 - 4) ustalają z rodzicami zasady wzajemnych kontaktów, proponują pomoc psychoterapeutyczną na terenie szkoły lub poza nią.
 3. **Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo** (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych):
 - 1) po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia wychowawca, pedagog szkolny oraz dyrektor szkoły podejmują następujące działania:
 - a) nie pozostawiają ucznia samego, próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce
 - b) informują o zaistniałej sytuacji i zagrożeniu rodziców
 - c) przekazują dziecko pod opiekę rodziców (prawnych opiekunów) lub jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa ucznia odpowiednim instytucjom (np. policji)
 4. **Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą:** dyrektor szkoły, wychowawca, pedagog szkolny podejmują następujące działania:
 - 1) jeśli próba samobójcza ma miejsce w szkole,
 - a) wychowawca (pedagog, nauczyciel, pracownik) powiadamia o tym fakcie dyrektora szkoły, a ten rodzica/opiekuna prawnego;
 - b) wzywa się pogotowie ratunkowe,
 - c) dyrektor szkoły, pedagog szkolny oraz wychowawca dokonują oceny sytuacji i przeprowadzają rozmowę wspierającą z uczniem i rodzicami oraz przekazują informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
 - 2) jeśli próba samobójcza ma miejsce w domu, a rodzic poinformował o zajściu szkołę, dyrektor szkoły, pedagog szkolny przekazuje rodzicom informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

5. O próbie samobójczej dyrektor informuje Radę Pedagogiczną pod rygorem tajemnicy w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły przez wszystkich nauczycieli.
6. Pedagog planuje dalsze działania mające na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, atmosfery życzliwości i wsparcia oraz przekazuje rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza szkołą.
7. **W przypadku śmierci ucznia w wyniku samobójstwa** dyrektor szkoły informuje organ prowadzący i nadzorujący szkołę o zaistniałej sytuacji.
8. Pedagog szkolny oraz wychowawcy udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej innym uczniom.
9. **Jeśli zaistnieje realne zagrożenie próby samobójczej ucznia**, należy podjąć następujące czynności:
 - 1) jednoznacznie określić rodzaj zdarzenia,
 - 2) nie pozostawiać ucznia znajdującego się w kryzysie samego i próbować przeprowadzić go w bezpieczne, ustronne miejsce,
 - 3) zebrać wstępne informacje o okolicznościach zdarzenia,
 - 4) w razie konieczności wezwać pomoc- pogotowie ratunkowe, policję, straż miejską i w czasie tej interwencji zadbać, by przebiegała ona spokojnie i dyskretnie,
 - 5) ocenić ryzyko dalszego zagrożenia (możliwe, że konieczna będzie hospitalizacja dziecka),
 - 6) zawiadomić o zdarzeniu dyrekcję szkoły, wychowawcę dziecka oraz rodziców,
 - 7) chronić ucznia oraz inne osoby przed dodatkową traumą, związaną np. z kontaktem z mediami
10. Uczeń, który podjął próbę samobójczą bezwzględnie powinien otrzymać konsultację psychiatryczną. Jeśli uczeń wróci do szkoły, należy w trakcie pierwszych z nim kontaktów pamiętać o daniu mu wsparcia, akceptacji, okazaniu zrozumienia. Należy uznać próbę samobójczą za fakt historyczny, aby utrzymać dystans do tego, co się stało, skoncentrować na głównych problemach ucznia i jeśli to możliwe pozytywnie je przeformułować, wskazać różne systemy oparcia.

Procedura 24. Postępowanie na wypadek wystąpienia pedofilii w szkole.

1. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska.
2. W pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego;
3. W przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji;
4. Dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu;

5. Wychowawcy klas oraz pedagodzy szkolni winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie;
6. W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania;
7. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia);
8. Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia;
9. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia;
10. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustali działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki na uczennicą/uczniem.

Procedura 25. Postępowanie na wypadek przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.

1. W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu;
2. W przypadku gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia;
3. Dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły;
4. Wychowawca klasy i pedagog szkolny winien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań;
5. Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne;
6. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

Procedura 26. Postępowanie na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji wśród uczniów.

1. W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły.
2. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
3. W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
4. Wychowawca winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
5. Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich).
6. W sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem i itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
7. Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.
8. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.
9. Dyrektor szkoły winien powiadomić Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
10. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

11. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa dziecięcego w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

Procedura 27. Postępowanie w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia (na terenie szkoły, na wycieczce lub w trakcie innych zajęć podczas, których uczeń jest pod opieką nauczyciela).

1. Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia:
 - 1) niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy,
 - 2) nie dopuszcza do zajęć lub przerywa je wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów,
 - 3) niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły.
 - 4) jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą – prosi o nadzór nad swoimi uczniami innego nauczyciela.
2. O każdym wypadku dyrektor szkoły lub nauczyciel pod opieką, którego przebywał uczeń w chwili wypadku, powiadamia rodziców poszkodowanego ucznia.
3. Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, nauczyciel lub dyrektor powiadamiając rodzica o zdarzeniu ustala z nim:
 - 1) potrzebę wizyty u lekarza,
 - 2) potrzebę wcześniejszego przyścia rodzica,
 - 3) godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia
4. W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) nauczyciel lub dyrektor szkoły wzywa pogotowie ratunkowe.
5. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
6. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.
7. Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.

8. Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie.
9. Dyrektor omawia z koordynatorem do spraw bezpieczeństwa i innymi pracownikami przyczyny wypadków i sposoby zaradzenia im.
10. W szkole prowadzony jest rejestr wypadków.

Zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego

Procedura 1. Reagowanie w szkole na zjawisko cyberprzemocy.

- 1. Cyberprzemoc to przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych,** głównie Internetu oraz telefonów komórkowych.
- 2. Podstawowe formy zjawiska to:**
 - 1) nękanie,
 - 2) straszenie,
 - 3) szantażowanie z użyciem sieci,
 - 4) publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się pod kogoś wbrew jego woli.
- 3. Do działań określonych mianem cyberprzemocy** wykorzystywane są głównie poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS.
- 4. Sposoby postępowania - przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:**
 - 1) Przypadek cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę, świadka (np. innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze (np. rodzice, rodzeństwo, przyjaciele). W każdym przypadku należy ze spokojem wysłuchać osoby zgłaszającej i okazać jej wsparcie. Podziękować za zaufanie i zgłoszenie tej sprawy.
 - 2) Jeśli zgłaszającym jest ofiara cyberprzemocy, podejmując działania, przede wszystkim należy:
 - a) okazać wsparcie, z zachowaniem jej podmiotowości i poszanowaniem jej uczuć;
 - b) potwierdzić, że ujawnienie przemocy jest dobrą decyzją;
 - c) rozmowę przeprowadzić w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność;
 - d) nie podejmować kroków, które mogłyby prowadzić do powtórnej wiktymizacji czy wzbudzić podejrzenia sprawcy (np. wywoływać ucznia z lekcji do dyrekcji).

- 3) Jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, na początku prosimy o opis sytuacji, także z zachowaniem podmiotowości i poszanowaniem uczuć osoby zgłaszającej (np. strach przed byciem kapusiem, obawa o własne bezpieczeństwo).
- 4) W każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość /powtarzalność).
- 5) Realizując procedurę, należy unikać działań, które mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np.: wywoływanie uczniów z lekcji, konfrontowanie ofiary i sprawcy, niewspółmierna kara, wytykanie palcami, etc. Trzeba dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu nie dopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań w stronę cyberprzemocy).

5. Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:

- 1) Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń, etc.). W trakcie zbierania materiałów należy zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem.
- 2) Identyfikacja sprawcy(-ów) często jest możliwa dzięki zebranych materiałom – wynikiem rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą, analizie zebranych materiałów. Ofiara często domyśla się, kto stosuje wobec niego cyberprzemoc.
- 3) Jeżeli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z policją.
- 4) Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia (art. 202 par. 3 KK)

6. Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły:

- 1) Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę o jego zachowaniu. Rozmowa taka ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy).
- 2) Cyberprzemoc powinna podlegać sankcjom określonym w wewnętrznych przepisach szkoły (m. in. w statucie, kontrakcie, regulaminie). Szkoła może tu stosować konsekwencje przewidziane dla sytuacji „tradycyjnej” przemocy. Warto jednak rozszerzyć repertuar dostępnych środków, np. o czasowy zakaz korzystania ze szkolnej pracowni komputerowej w czasie wolnym i przynoszenia do szkoły akcesoriów elektronicznych (PSP, mp3) itp.

7. Aktywności wobec ofiar zdarzenia:

- 1) W pierwszej kolejności należy udzielić wsparcia ofierze. Musi się ona czuć bezpieczna i zaopiekowana przez dorosłych. Na poczucie bezpieczeństwa dziecka wpływa fakt, że wie ono, iż szkoła podejmuje kroki w celu rozwiązania problemu.
- 2) Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy – należy zapewnić go, że nie jest winny zaistniałej sytuacji oraz że nikt nie ma prawa zachowywać się w ten sposób wobec niego, a także podkreślić, że dobrze zrobił, ujawniając sytuację. Należy okazać zrozumienie dla jego uczuć, w tym trudności z ujawnieniem okoliczności wydarzenia, strachu, wstydu. Trzeba podkreślić, że szkoła nie toleruje przemocy i że zostaną podjęte odpowiednie procedury interwencyjne. Należy poinformować ucznia o krokach, jakie może podjąć szkoła i sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo.
- 3) Należy pomóc ofierze (rodzicom ofiary) w zabezpieczeniu dowodów (to może być dla niej zadanie trudne zarówno ze względów technicznych, jak i emocjonalnych), zerwaniu kontaktu ze sprawcą, zadbaniu o podstawowe zasady bezpieczeństwa on-line (np. nieudostępnianie swoich danych kontaktowych, kształtowanie swojego wizerunku etc).
- 4) Pomoc ofierze nie może kończyć się w momencie zakończenia procedury. Warto monitorować sytuację, „czuwać” nad jej bezpieczeństwem, np. zwracać uwagę czy nie są podejmowane wobec niej dalsze działania przemocowe, obserwować, jak sobie radzi w grupie po ujawnionym incydencie cyberprzemocy.
- 5) W działania wobec ofiary należy także włączyć rodziców/opiekunów ofiary – trzeba na bieżąco ich informować o sytuacji, pamiętając przy tym o podmiotowym traktowaniu dziecka – mówiąc mu o tym i starając się uzyskać jego akceptację dla udziału rodziców. Jeśli dziecko nie wyraża zgody, należy omówić z nim jego obawy, a jeśli to nie pomaga powołać się na obowiązujące nas zasady i przekazać informację rodzicom.
- 6) W trakcie rozmowy z dzieckiem i/lub jego rodzicami/opiekunami, jeśli jest to wskazane, można zaproponować pomoc specjalisty (np. psycholog szkolny, poradnia psychologiczno-pedagogiczna) oraz przekazać informację o możliwości zgłoszenia sprawy policji.

8. Aktywności świadków:

- 1) Należy zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, zwłaszcza, jeśli byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc.
- 2) W trakcie rozmowy ze świadkami należy okazać zrozumienie i empatię dla ich uczuć – obawy przed przypięciem łatki „donosiciela”, strachu przed staniem się kolejną ofiarą sprawcy, itp.

9. Współpraca z policją i sądami rodzinnymi:

- 1) Samo wystąpienie zjawiska cyberprzemocy nie jest jednoznaczne z koniecznością zaangażowania policji i sądu rodzinnego – procedura powinna umożliwiać rozwiązanie sytuacji problemowej na poziomie pracy wychowawczej szkoły.

- 2) Szkoła powinna powiadomić odpowiednie służby (np. sąd rodzinny), gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje ze statutu i/lub regulaminu wobec ucznia) i interwencje pedagogiczne, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów (np. nie ma zmian postawy ucznia).
- 3) Kontakt z policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich). Za zgłoszenie powinien odpowiadać dyrektor szkoły.

10. Współpraca z dostawcami Internetu i operatorami telekomunikacyjnymi:

- 1) Kontakt z dostawcą usługi może być wskazany w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów.
- 2) Do podjęcia takiego działania stymuluje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

Procedura 2. Naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły.

- 1. Zagrożenie polega na naruszeniu prywatności dziecka lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły.**
- 2. Podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem.**
- 3. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest: przejęcie profilu na portalu społecznościowym w celu:**
 - 1) dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary (np. publikacja zdjęć intymnych bądź montowanych),
 - 2) szantażu (w celu uzyskania korzyści finansowych w zamian za niepublikowanie zdjęć bądź treści naruszających dobry wizerunek ofiary),
 - 3) dokonania zakupów i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary) lub uzyskania korzyści (np. usługi premium SMS). Często naruszenia prywatności łączy się z cyberprzemocą.
- 4. Sposoby postępowania:**
 - 1) Gdy sprawcą jest uczeń - kolega ofiary ze szkoły czy klasy uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły, wychowawcą lub Szkolnym Mentorem Bezpieczeństwa Cyfrowego.

- 2) W przypadku, gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych, wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice winni skontaktować się bezpośrednio z policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem Karnym ściganie następuje tu na wniosek pokrzywdzonego).
- 3) Istotne dla ścigania sprawcy będzie uzyskanie dowodów, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. Samo podszywanie się pod ofiarę nie jest karalne.

5. Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:

- 1) W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania - w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms).
- 2) Równolegle należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które należą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych tak, aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności – w działaniu tym ucznia i/lub jego rodzica/opiekuna prawnego powinien wspierać Szkolny Mentor Bezpieczeństwa Cyfrowego.
- 3) Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, bądź w innych celach niezgodnych z prawem, należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie.
- 4) Likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody musi odbywać się za zgodą policji (o ile została powiadomiona).
- 5) Szczególnej uwagi wymagają incydenty kradzieży tożsamości w celu posłużenia się nią, np. podczas zakupu towarów online lub dokonania transakcji finansowych. W tym przypadku należy skontaktować się ze sklepem lub pożyczkodawcą i wyjaśnić charakter zdarzenia.

6. Identyfikacja sprawcy(-ów):

- 1) W przypadku, gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełnianie przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej, należy je zabezpieczyć i przekazać policji. W przypadku, gdy trudno to ustalić, identyfikacji dokonać winna policja.
- 2) W przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo – edukacyjnych uzgodnionych z rodzicami.
- 3) Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinny być przeprosiny złożone osobie poszkodowanej.

7. Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły:

- 1) Celem takich działań winno być nie tylko nabycie odpowiedniej wiedzy przez ucznia na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu, ale trwała zmiana jego postawy na akceptującą szacunek dla wizerunku i prywatności. Działania takie szkoła winna podjąć niezależnie od powiadomienia policji/ sądu rodzinnego.
- 2) Dyrekcja szkoły winna podjąć decyzje w sprawie powiadomienia o incydencie policji, biorąc pod uwagę wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinie wychowawcy i pedagoga. Przed podjęciem decyzji o zgłoszeniu incydentu na policję należy rozważyć, czy istnieją dowody, iż uczeń - sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. W takim przypadku dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej adwokata lub radcy prawnego.

8. Aktywności wobec ofiar zdarzenia:

- 1) Ofiary incydentów należy otoczyć - w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi - opieką pedagogiczno-psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym).
- 2) Jeśli kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.

9. Aktywności wobec świadków, współpraca z Policją i sądami rodzinnymi, współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi:

- 1) Gdy kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia – koleżanki lub kolegi oraz ryzyko penalizacji.
- 2) Gdy naruszenie prywatności, czy wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice dzieci winni o nim powiadomić policję.
- 3) W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.

Procedura 3. Zagrożenie dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu.

1. **Infoholizm (sieciholizm) – nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę korzystanie z zasobów Internetu i gier komputerowych** (najczęściej sieciowych) i portali społecznościowych przez dzieci.
2. **Negatywne efekty sieciholizmu polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia** fizycznego (np. choroby oczu, padaczka ekranowa, choroby kręgosłupa) i psychicznego (irytacja, rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, a nawet depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności, oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych.
3. **Sposoby postępowania - przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:**
 - 1) Infoholizm stwierdza najczęściej rodzic lub opiekun prawny dziecka.
 - 2) W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej. Kluczowe są pozostałe objawy wskazane wyżej.
 - 3) Nauczyciele w szkole także powinni zainteresować się przypadkami dzieci nieangażujących się w życie klasy, a poświęcającymi wolne chwile na kontakt online lub przychodzącymi do szkoły po nieprzespanej nocy.
4. **Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:**
 - 1) Reakcja szkoły powinna polegać w pierwszych krokach na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami).
 - 2) Celem ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu - z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole.
 - 3) W początkowej fazie popadania w uzależnienie do Internetu należy koncentrować się na wsparciu udzielonym w rodzinie i w szkole (psycholog/pedagog szkolny, wychowawca).
5. **Aktywności wobec ofiar zdarzenia:**
 - 1) Osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką przez pedagoga/psychologa szkolnego.
 - 2) Pierwszym etapem będzie rozmowa (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku.

- 3) Każde dziecko, u którego podejrzewa się nałóg korzystania z Internetu powinno zostać profesjonalnie zdiagnozowane przez psychologa szkolnego. Czasem warto w tym zakresie skorzystać z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.
 - 4) Dziecku w trakcie wsparcia należy zapewnić komfort psychiczny – o jego sytuacji i specyfice uwarunkowań osobistych muszą zostać powiadomieni wszyscy uczący go i oceniający nauczyciele.
 - 5) O ile nie wiedzą o problemie swojego dziecka, niezbędne jest powiadomienie rodziców lub opiekunów prawnych dziecka i omówienie z nimi wspólnych rozwiązań. Tylko synergiczne współdziałanie rodziców i szkoły może zagwarantować powodzenie podejmowanych działań wspierających dziecko.
- 6. Aktywności wobec świadków, współpraca z Policją i sądami rodzinnymi, współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi**
- 1) Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem, a także o informować wychowawcę w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych dzieci.
 - 2) W przypadku zdiagnozowania przez psychologa zaawansowanego uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu dziecko powinno zostać skierowane przez szkołę, w bliskiej współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom.
 - 3) W części przypadków może się okazać konieczna diagnoza i terapia lekarska.

Procedura 4. Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią.

1. Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks Karny, art. 200, 200a par 1 i 2, art. 286 par.1.
 2. Zagrożenie obejmuje kontakty osób dorosłych z małoletnimi w celu zainicjowania znajomości prowadzących do wyłudzenia poufnych informacji, nawiązania kontaktów seksualnych, skłonienia dziecka do zachowań niebezpiecznych dla jego zdrowia i życia lub wyłudzenia własności (np. danych, pieniędzy, cennych przedmiotów rodzinnych).
- 3. Sposoby postępowania - przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:**
- 1) Osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice/opiekunowie prawni dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”. W pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim - na policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary.

- 2) Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji - szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu online, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.

4. Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:

- 1) Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail).
- 2) Jednocześnie – bezzwłocznie - należy dokonać zawiadomienia na policji o wystąpieniu zdarzenia.

5. Identyfikacja sprawców:

- 1) Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody.
- 2) Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.

6. Aktywności wobec sprawców ze szkoły/ spoza szkoły:

- 1) Nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą.
- 2) Zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ew. świadkami.

7. Aktywności wobec ofiar zdarzenia:

- 1) W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej należy przede wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa.
- 2) Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców.
- 3) Pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami/opiekunami prawnymi.
- 4) W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/ pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je policji.

- 5) Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie.
- 6) Dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej.
- 7) Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.
8. **Aktywności wobec świadków, współpraca z Policją i sądami rodzinnymi, współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi:**
 - 1) Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie.
 - 2) W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie policji lub sądu rodzinnego.
 - 3) W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.

Procedura 5. Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich.

1. Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks Karny (art. 191a i 202)
2. Seksting to przesyłanie drogą elektroniczną w formie wiadomości MMS lub publikowanie, np. w portalach (społecznościowych) prywatnych treści, głównie zdjęć, o kontekście seksualnym, erotycznym i intymnym.
3. **Sposoby postępowania - przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:**
 - 1) Zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie rodzice lub opiekunowie prawni dziecka - ofiary.
 - 2) Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od jej samej lub z grona bliskich znajomych dziecka.
 - 3) W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci.
 - 4) Delikatny charakter sprawy, a także potencjalna penalizacja sprawcy, wymagają zachowania daleko posuniętej dyskrecji i profesjonalnej reakcji.
 - 5) Czasami zgłoszenia dokonują ofiary lub osoby je znające.
4. **Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:**
 - 1) Wyróżniamy 3 podstawowe rodzaje sekstingu, które skutkują koniecznością realizacji zmodyfikowanych procedur reagowania:

- a) Rodzaj 1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.
- b) Rodzaj 2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.
- c) Rodzaj 3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej – lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

5. Identyfikacja sprawcy(-ów):

- 1) Identyfikacja sprawcy będzie możliwa przede wszystkim dzięki zabezpieczeniu dowodów - przesyłanych zdjęć, czy zrzutów ekranów portali, w których opublikowano zdjęcie(-a).
- 2) Seksting jest karalny - skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie.
- 3) Należy przy tym przestrzegać zasad dyskrecji, szczególnie w środowisku rówieśniczym ofiary.

6. Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły:

- 1) Zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu winni zostać wezwani do dyrekcji szkoły, gdzie zostaną im przedstawione dowody ich aktywności.
- 2) Niezależnie od zakresu negatywnych zachowań i działań wszyscy sprawcy powinni otrzymać wsparcie pedagogiczne i psychologiczne.
- 3) Konieczne są rozmowy ze sprawcami w obecności ich rodziców zaproszonych do szkoły. W ich wyniku podejmuje się rodzaje działań:
 - a) rodzaj 1 - dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców zdarzenia, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało ostrzejsze konsekwencje, w tym prawne.
 - b) rodzaj 2 - niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku na dyrektorze placówki ciąży obowiązek zgłoszenia incydentu na policję.
 - Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (par. 2020 Kodeksu Karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na policję i/lub do sądu rodzinnego.
 - Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi.
 - c) rodzaj 3 - niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne – konieczne zgłoszenie takiego przypadku na policję. W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: Cyberprzemoc.

- 4) Decyzja o ewentualnym poinformowaniu opiekunów powinna być podejmowana przez pedagoga/psychologa, biorącego pod uwagę dobro małoletnich, w zależności od charakteru sytuacji.

7. Aktywności wobec ofiar zdarzenia:

- 1) Pierwszą reakcją szkoły i rodziców, obok dokumentacji dowodów, winno być otoczenie wszechstronną, dyskretną opieką psychologiczno-pedagogiczną ofiary oraz zaproponowanie odpowiednich działań wychowawczych, w przypadku upublicznienia przypadku sekstingu w środowisku rówieśniczym.
- 2) Rozmowa na temat identyfikacji potencjalnego sprawcy powinna być realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla dziecka – ofiary sekstingu, z szacunkiem dla jego indywidualności i przeżytego stresu.

8. Aktywności wobec świadków, współpraca z Policją i sądami rodzinnymi, współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi:

- 1) Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym – np. poprzez przesłanie MMS do uczniów tej samej szkoły lub klasy lub publikację w portalu społecznościowym, należy podjąć działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary.
- 2) W przypadku publikacji lub upowszechniania zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej (co jest wykroczeniem ściganym z urzędu) kierownictwo szkoły jest zobowiązane do powiadomienia o tym zdarzeniu policji lub sądu rodzinnego.
- 3) Kontakt ofiar z placówkami specjalistycznymi może okazać się konieczny w indywidualnych przypadkach. O skierowaniu do nich decyzję powinien podjąć psycholog/pedagog szkolny wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi ofiary.

Procedura 6. Łamanie prawa autorskiego.

1. Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks Karny

2. Sposoby postępowania - przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:

- 1) W zależności od okoliczności oraz zaawansowania problemu, w którym doszło do ujawnienia sprawy, zdarzenie może zostać zgłoszone:
 - a) w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną, na zamkniętym lub publicznym forum internetowym, na piśmie w postaci wezwania podpisanego przez domniemanego uprawnionego lub jego pełnomocnika),
 - b) formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego np. wezwania z policji lub prokuratury)

- 2) Przyjęcie zgłoszenia dokonanego w sposób nieformalny powinno zaowocować powstaniem bardziej formalnego śladu, w postaci np. notatki służbowej, zakomunikowania przełożonemu itd. w zależności od wagi sprawy.
- 3) Na wstępnym etapie należy przede wszystkim unikać wdawania się w argumentację, pochopnego przyznawania roszczeń lub spełniania żądań, piętnowania domniemych sprawców itd. bez ustalenia wszystkich okoliczności sprawy, w razie potrzeby w konsultacji z prawnikiem.
- 4) Prawo autorskie jest regulacją skomplikowaną, a sądy decydują w sprawach o naruszenie praw autorskich często w bardzo odmienny sposób, dlatego w większości przypadków uzyskanie fachowej pomocy prawnej jest wysoce wskazane.
- 5) Najczęstszym przypadkiem, w którym szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich, jest użycie materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej pracowników bądź uczniów.
- 6) W przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów szkoła nie może występować w roli sędziego - dochodzenie roszczeń należy pozostawić osobom uprawnionym.
- 7) Szkoła powinna na każdym etapie skupić się na swojej roli edukacyjno-wychowawczej poprzez organizację lekcji na temat praw autorskich, zwracając przy tym uwagę, że powinny one rzeczowo i konkretnie informować, jakie czyny są dozwolone, a jakie zabronione prawem.

3. Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:

- 1) Należy zebrać informacje przede wszystkim o:
 - a) osobie dokonującej zgłoszenia, czy jest do tego uprawniona (czy faktycznie przysługują jej prawa autorskie do danego utworu, czy posiada ważne pełnomocnictwo itd.);
 - b) wykorzystanym utworze (czy faktycznie jest chroniony przez prawo autorskie, w jakim zakresie został wykorzystany i czy zakres ten mieści się w zakresie posiadanych licencji lub dozwolonego użytku);
- 2) należy zweryfikować wszystkie informacje podawane przez zgłaszającego lub inne osoby. Jeżeli np. powołuje się on na toczące się w sprawie postępowanie karne, należy podjąć kontakt z odpowiednimi służbami celem ustalenia, czy takie postępowanie faktycznie się toczy, czego dokładnie dotyczy i jaka jest w nim rola poszczególnych osób. Taki kontakt najlepiej przeprowadzać za pośrednictwem adwokata lub radcy prawnego;
- 3) należy sprawdzić, czy okoliczności podane w zgłoszeniu faktycznie miały miejsce i czy powoływane tam dowody nie zostały zmanipulowane.

4. Identyfikacja sprawcy(-ów):

- 1) Dochodzenie naruszeń praw autorskich realizowane jest, co do zasady, z inicjatywy samego uprawnionego przed sądami, a w przypadku naruszeń stanowiących

przestępstwo dodatkowo zaangażowane mogą być policja i prokuratura. Szkoła nie powinna wyręczać tych organów w ich rolach ani też wkraczać w ich kompetencje.

- 2) Szkoła powinna skupić się na swojej roli wychowawczej i edukacyjnej, wykorzystując otrzymanie zgłoszenia rzekomego naruszenia do przekazania zaangażowanym osobom (a być może i wszystkim uczniom, nauczycielom i opiekunom) wiedzy na temat tego, jak faktycznie prawo reguluje tę konkretną sytuację.

5. Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły:

- 1) Zasadniczo o dochodzeniu roszczeń wobec sprawcy decyduje sam uprawniony (tzn. autor lub inna osoba, której przysługują prawa autorskie).
- 2) Szkoła powinna natomiast podjąć działania o charakterze edukacyjno- wychowawczym, polegające na obszernym wyjaśnieniu, na czym polegało naruszenie oraz przekazaniu wiedzy, jak do naruszeń nie dopuścić w przyszłości.

6. Aktywności wobec ofiar zdarzenia:

- 1) Jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń, należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub inne kompromisowe zakończenie powstałego sporu, np. w przypadku, gdy ofiarą jest osoba ze szkoły, autorytet szkoły może pomóc w skłonieniu sprawcy do zaprzestania naruszeń.
- 2) Z kolei w przypadku, gdy ofiarą jest osoba spoza szkoły, szkoła może pomóc sprawcy w doprowadzeniu do zaniechania naruszeń i naprawienia ich skutków bez niepotrzebnej eskalacji sporu.

7. Współpraca z policją i sądami rodzinnymi:

- 1) Ponieważ, co do zasady dochodzenie roszczeń z tytułu naruszeń zależy od decyzji uprawnionego, to uprawniony musi samodzielnie zdecydować czy zawiadamiać policję lub składać powództwo.
- 2) Stosownie do wskazanej wyżej roli mediatora, szkoła powinna zaangażować się natomiast przede wszystkim w ułatwianie zakończenia sporu bez takiej eskalacji.

8. Współpraca z dostawcami Internetu i operatorami telekomunikacyjnymi:

- 1) Zależnie od okoliczności, może być wskazana asysta sprawcy bądź ofiary przy kontakcie z tego typu podmiotami, np. w celu zablokowania dostępu do utworu umieszczonego w Internecie z naruszeniem prawa.
- 2) Ponadto, stosownie do przepisów prawa, tego typu usługodawcy mogą zostać zobowiązani do przekazania szczegółów dotyczących naruszenia dokonanego z użyciem ich usług (do czego jednak może być potrzebne postanowienie sądowe).

Procedura 7. Zagrożenie bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online.

1. Podstawy prawne uruchomienia procedury: Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, Statut szkoły, Regulamin szkoły
2. **Kategoria technicznych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego** obejmuje obecnie szerokie spectrum problemów:
 - 1) ataki przez wirusy, robaki i trojany,
 - 2) ataki na zasoby sieciowe (hakerstwo, spyware, crimeware, exploit,
 - 3) ataki słownikowe i back door, skanowanie portów, phishing, pharming, sniffing, spoofing, ataki Denial of service (DoS), rootkit) i ataki socjotechniczne.
3. Na styku z zagadnieniami technicznymi lokalizują się zagrożenia wynikające z nieprawidłowych i szkodliwych zachowań użytkowników, np. używanie łatwych do odgadnięcia haseł, pozostawianie komputerów włączonych bez opieki, czy brak zabezpieczeń na wypadek braku energii elektrycznej.
4. **Sposoby postępowania - przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:**
 - 1) W przypadku wystąpienia incydentów zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrekcji.
 - 2) Kluczowe znaczenie ma zebranie i zabezpieczenie przez specjalistę dowodów w formie elektronicznej.
5. **Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:**
 - 1) Szczegółowy opis procedur reagowania na wystąpienie w szkole różnorodnych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego powinien zostać zawarty w dokumentacji danej szkoły stanowiącej element Szkolnego Planu Zapewnienia Bezpieczeństwa Cyfrowego.
 - 2) W części przypadków szkoła poradzi sobie we własnym zakresie, w niektórych konieczne będzie skorzystanie z zewnętrznego wsparcia wyspecjalizowanych firm.
6. **Identyfikacja sprawców:**
 - 1) Identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom- informatykom.
 - 2) W sytuacji, gdy incydent spowodował szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy.
7. **Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły:**
 - 1) Jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze.

2) Jeżeli skutki ataku mają dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych (np. gromadzonych w e-zienniku szkoły), należy taki przypadek zgłosić na policję.

8. Aktywności wobec świadków, współpraca z Policją i sądami rodzinnymi, współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi:

1) O incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) i zaprezentować podjęte sprawnie działania, tak przywracające działanie aplikacji i sieci komputerowej w szkole, jak i wychowawczo-edukacyjne wobec dzieci.

2) W przypadku wystąpienia strat materialnych oraz utraty danych (szczególnie danych wrażliwych) należy zgłosić incydent na policji.

3) W przypadkach zaawansowanych awarii (np. wywołanych przez trojany) lub strat (np. utrata danych z e-ziennika) konieczne jest skorzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego, kontakt z serwisem twórcy oprogramowania lub zamówienie usługi w wyspecjalizowanej firmie.